

Логінова Н. І. Формування та розвиток персональності правознавців / Н. І. Логінова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Збірник наукових праць. – Одеса, 2005. – Вип. 7–8. – С. 75–80.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛЬНОСТІ ПРАВОЗНАВЦІВ

УДК: 378.1

Логінова Н. І.

В статье приведен анализ результатов экспериментальной работы по формированию и развитию личности правоведов, полученные путем реализации экспериментальной модели персонализации подготовки правоведов.

Ключевые слова: подготовка правоведов, персонализация, формирование и развитие личности, результаты диагностики

В статті наведено аналіз результатів експериментальної роботи по формуванню та розвитку персональності правознавців, які були отримані шляхом реалізації експериментальної моделі персоналізації підготовки правознавців.

Ключові слова: підготовка правознавців, персоналізація, формування і розвиток особистості, результати діагностики

The analysis results of experimental work of formation and development personality of legists are presented in the article. These results were received by realization of experimental model of personification for preparation of legists.

Keywords: training of lawyers, personalization, formation and development of personality, results of diagnostics

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями обумовлена концептуальною модернізацією системи професійної підготовки фахівців у вищих юридичних навчальних закладах України, яка спрямована на реалізацію положень Болонської декларації. Глибокі соціально-економічні перетворення, що були проведені в Україні, розвиток ринкових відносин, підвищення вимог до фахівців юридичних спеціальностей, орієнтованих на нові реалії життя, інтелектуально та духовно розвинених, вимагають більш високої якості професійної підготовки правознавців у сучасній системі вищої освіти.

Однією з головних проблем в підготовці правознавців є проблема відмови від масового навчання і посилення індивідуального підходу до кожної особистості, персоналізація підготовки. Така персоналізація спирається на принципи особистісно орієнтованої освіти, оскільки освіта тут виходить з унікальних особливостей особистості і створення власного персонального досвіду. Отже необхідно здійснювати навчальний процес таким чином, щоб створювати можливості кожному, хто навчається, для розвитку своєї індивідуальності, виявляти себе в міжособистісних відносинах і робити свій внесок у розвиток інших людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної

проблеми виявив, що питаннями персоналізації займаються психологи та філософі (І. С. Вдовіна, І. В. Гребешев, Є. В. Дворецька та інші). Але аспект персоналізації підготовки фахівців у вищій професійній школі до теперішнього часу взагалі з позиції теорії і методики професійної освіти не вивчався [2, 4, 5].

Формулювання цілей статті (постановка завдання): проаналізувати результати реалізації експериментальної моделі персоналізації підготовки правознавців у процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Персоналізація – це процес віддзеркалення та взаємодії особистості, в життєдіяльності інших людей в суспільному житті, результатом якого є сформована персональність. Сутність персоналізації є перетворення інтелектуальної та соціальної сфери іншої людини, що відбуваються в діяльності. Процес персоналізації підготовки спирається на принципи особистісно орієнтованої освіти, де головним є розвиток особистості, яка здібна до самовизначення і саморозвитку. Це специфічно організований процес навчання і виховання, що має три складові: індивідуалізовану, міжіндивідуалізовану та метаіндивідуалізовану, який спрямований на розвиток індивідуальних здібностей особистості, на реалізацію прагнень особистості до розвитку зв'язків між особистостями, що перетворюються в індивідуальні та на прагнення особистості внести свої особистісні якості в розвиток індивідуальності інших особистостей.

Аналіз психолого-педагогічної і професійно-юридичної літератури засвідчив, що особливого значення набуває створення відповідних педагогічних умов щодо організації процесу персоналізації підготовки правознавців: використання сучасних інформаційних технологій навчання (ІТН), застосування інтерактивних методів навчання (ІМН) та непряме управління навчальною діяльністю.

Формування та розвиток особистості правознавця – це складний процес перетворення вимог сучасного законодавства, відомчих установок в переконання, звички, особистісні якості, навички та уміння у людини, яка вибрала для себе таку професійну діяльність. Персоналізація підготовки сприяє формуванню і розвитку майбутнього правознавця, враховує і розвиває індивідуальні здібності його особистості, встановлює і удосконалює зв'язки між учасниками навчально-виховного процесу. Результатом персоналізації підготовки правознавців є сформована персональність правознавців.

Персональність правознавця – це сукупність особистісних, міжособистісних і професійних характеристик особистості правознавця, що віддзеркалюють продуктивність результатів професійної діяльності та спрямовані на професійно-особистісний саморозвиток

та її впливу на розвиток інших. Формування персональності правознавця – це процес перетворення вимог сучасного законодавства, відомчих установок в переконання, звички, особисті якості, навички та уміння у людини, яка вибрала для себе правову діяльність.

Дослідницько-експериментальна робота була проведена на першому та третьому курсах соціально-правового факультету Одеської національної юридичної академії для того, щоб формувати та розвивати персональності у студентів, які тільки прийшли навчатися (першокурсники) та студентів, які вже мали деякий практичний досвід про майбутню правову професійну діяльність (третьокурсники).

Ми розподілили всіх респондентів, що брали участь в експерименті (173 студента) на дві підгрупи на кожному курсі: контрольні, де експеримент не проводився і заняття проводили за традиційною методикою, та експериментальні, де заняття проводили за розробленим нами спецкурсом „Основи персональності правознавців”, якій повністю відповідав змісту розробленої нами експериментальної моделі персоналізації підготовки правознавців і вміщував завдання за всіма визначеними нами педагогічними умовами.

На першому курсі в контрольній групі (КГ – I) було 25 студентів, в експериментальних групах (ЕГ – I) було 50 студентів. На третьому курсі в контрольній групі (КГ – III) було 22 студента, в експериментальних групах (ЕГ – III) було 76 студентів.

Рівень сформованості персональності на констатувальному етапі ми діагностували за такими критеріями: адаптація, індивідуалізація, самореалізація, інтеграція, діяльність, комунікативність, мотивація, пізнавальність, компетентність. Для діагностики сформованості персональності ми використовували шкалу, що складається з трьох відрізків за кожним із компонентів персональності правознавців. Максимально рівень сформованості кожного компонента персональності правознавців оцінювався чотирма балами. Загальний рівень ми обчислювали як сумарне значення оцінки рівнів прояву всіх компонентів. Було виділено чотири рівні сформованості персональності: низький, середній, достатній, високий.

Також, на констатувальному етапі нами було використано низку методик: вивчення адаптації майбутнього правознавця проводилося на основі методики діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Даймонда (за Столяренко Л. Д. [8]). Для діагностики за критерієм індивідуалізація ми використовували опитувач „Творче мислення” за тестом „креативність” Н. Ф. Вишнякової [3]. Самореалізацію майбутніх правознавців ми діагностували за допомогою опитувача професійної готовності [7]. Рівень інтеграції правознавців ми діагностували за допомогою спостережень. Рівень розвитку характеристики міжособистісного компонента „діяльність” ми діагностували за допомогою діагностики рівня мотивації професійної діяльності (за методикою К. Замфір в модифікації А. Реана) (за Бордовською Н. В. [1]). Методика дослідження комунікативних і організаторських

схильностей використовувалася нами для діагностики комунікативності майбутніх правознавців в персоналізації їхньої підготовки (за Столяренко Л. Д. [8]). Діагностику мотивації майбутніх правознавців ми проводили за допомогою тесту вимірювання мотивації досягнення (А. Мехрабіан) (за Кармінім А. С. [9]) та опитувача мотивація до успіху (методика Т. Елерса) (за Столяренко Л. Д. [8]). Рівень розвитку характеристики професійного компонента „пізнавальність” майбутніх правознавців ми діагностували за допомогою спостережень. Рівень компетентності ми діагностували за допомогою методики професійної усталеності (за Курлянд З. Н. [6]), яка була адаптована нами з урахуванням специфіки роботи правознавців.

Результати діагностики сформованості персональності правознавців на констатувальному етапі експерименту засвідчили, що на низькому та середньому рівнях було діагностовано загалом у контрольних та експериментальних групах 151 майбутній правознавець (42,8 % – низький рівень; 44,5 % – середній рівень) і тільки 22 студента (12,8 % – достатній рівень; 3,5 % – високий рівень), сформованість персональності яких було діагностовано на високому та достатньому рівнях.

Формування та розвиток персональності правознавців відбувався під час реалізації експериментальної моделі персоналізації підготовки у в процесі навчання у вищому юридичному навчальному закладі, яка складається з наступних блоків: імітаційного, конструктивного, імпровізаційного, акмеологічного. У всіх блоках ми реалізували всі визначені нами педагогічні умови. Тобто завдання складалися як на основі ІТН (електронні посібники, використання мережі Інтернет для пошуку правової інформації та спілкування за допомогою чатів, форумів та інші), так і використовувалися ІМН (дискусії, МШ, бесіди та інші) і методи непрямого управління навчальною діяльністю майбутніх правознавців (використання третьої сторони, ролеві ігри та інші).

За результатами проведеного нами дослідження стало можливим дійти висновку щодо доцільності роботи з формування та розвитку персональності майбутніх правознавців. Визначимо, що внаслідок проведення такої роботи в експериментальних групах значно змінилися показники рівнів сформованості персональності порівняно з контрольними.

Ми провели порівняльний аналіз розподілу відносної кількості студентів за рівнями у контрольних та експериментальних групах на констатувальному і прикінцевому етапах. Результат наведено у таблиці 1 і на рис. 1 – 2, де n – кількість студентів у групах.

Таблиця 1

Результати зміни оцінок рівнів сформованості персональності правознавців
на констатувальному та прикінцевому етапах

Етап	Курс	Групи	Рівні							
			низький		середній		достатній		високий	
			абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
констатувальний	перший	ЕГ-I (n = 50)	24	48	21	42	4	8	1	2
		КГ-I (n = 25)	12	48	10	40	2	8	1	4
	третій	ЕГ-III (n = 76)	29	38,2	36	47,4	8	10,5	3	3,9
		КГ-III (n = 22)	9	40,9	10	45,5	2	9,1	1	4,5
прикінцевий	перший	ЕГ-I (n = 50)	9	18	19	38	16	32	6	12
		КГ-I (n = 25)	9	36	11	44	3	12	2	8
	третій	ЕГ-III (n = 76)	5	6,6	19	25	45	59,2	7	9,2
		КГ-III (n = 22)	6	27,3	11	50	3	13,6	2	9,1

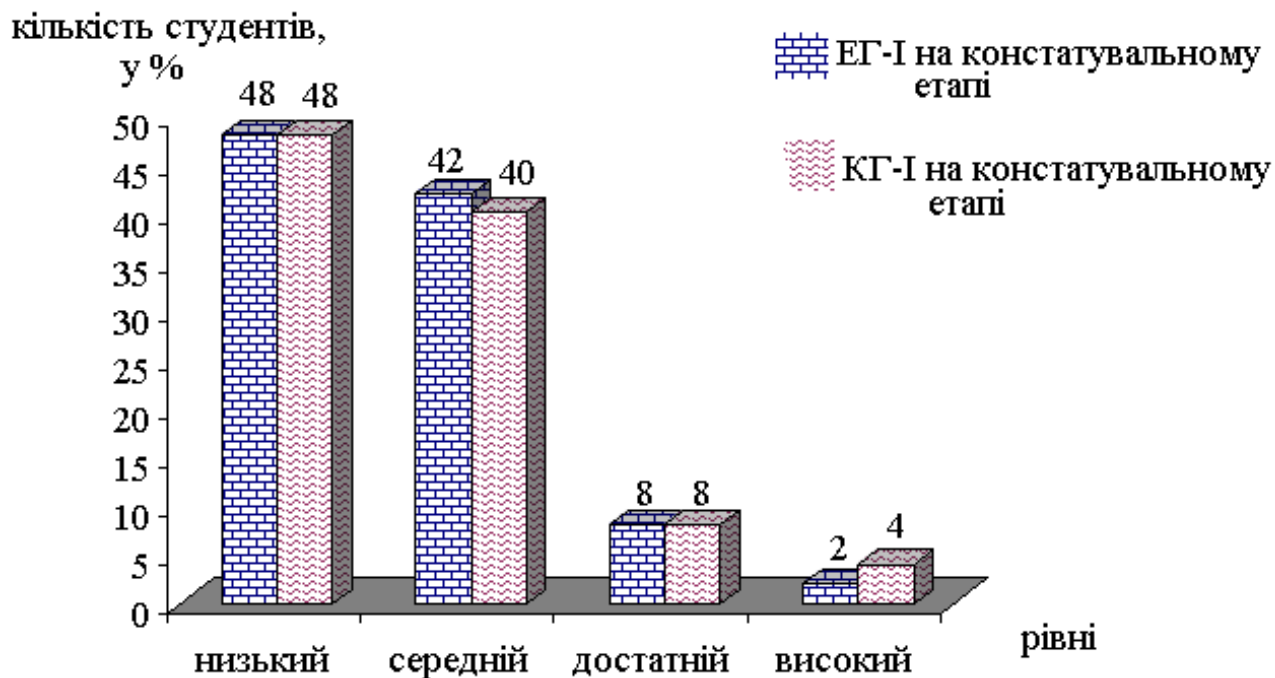

Рис. 1. Результати рівнів сформованості персональності
у студентів першого курсу на констатувальному етапі

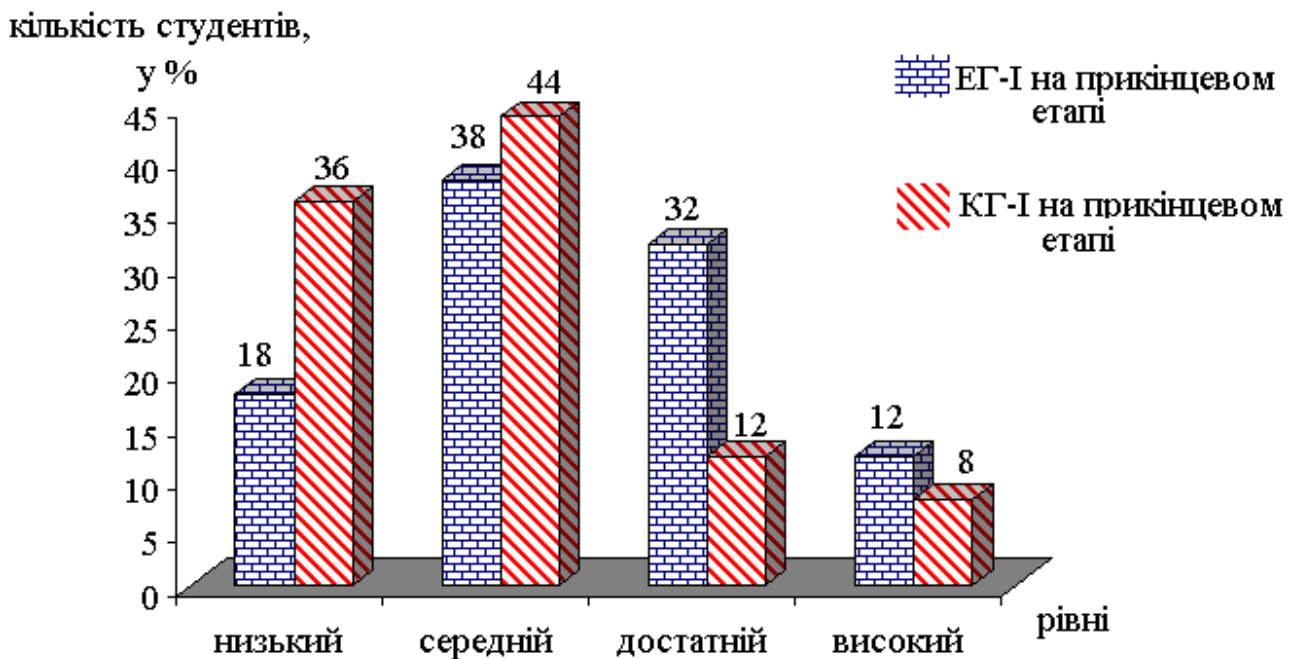

Рис. 2. Результати рівнів сформованості персональності у студентів першого курсу на констатувальному етапі

Результати рівнів сформованості персональності у студентів третього курсу виглядає аналогічно результату рівнів сформованості персональності у студентів першого курсу.

Наведені дані свідчать про значне підвищення рівнів сформованості персональності в експериментальних групах. Зрушення в бік більш високих рівнів ми пояснюємо проведеною нами експериментальною роботою, яка сприяла підготовці майбутніх правознавців до професійної діяльності, шляхом реалізації експериментальної моделі персоналізації підготовки, де використовувалися визначеними педагогічні умови.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Отже, результати діагностики після навчання майбутніх правознавців за запропонованим нами спецкурсом щодо формування та розвитку персональності правознавців, проведений шляхом реалізації експериментальної моделі персоналізації підготовки свідчать про можливість та доцільність його подальшого використання тому що спостерігалися підвищення активності майбутніх правознавців, поглиблення професійних знань та навиків, інтересу під час вивчення правових дисциплін, значне покращилися рівні сформованості персональності правознавців при достатньо суттєвому розвитку особистісних, міжособистісних та професійних компонентів майбутнього правознавця.

Література

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 304 с.
2. Вдовина И. С. Персонализм // Новая Философская Энциклопедия. – М.: „Мисль”, 2001. –

Том.3. – С.222 – 224.

3. Вишнякова Н.Ф. Креативная акмеология. Психология высшего образования: Монография: В 2-х т. – Т.2. "Прикладная креативная акмеология", издание 2-е, дополненное и переработанное. – Мн.: ООО „Дэбор”, 1999. – 300 с.
4. Гребешев И.В. Опыт персоналистской философии истории: Н.Бердяев и Г.Федотов. Автореф. дис. канд. филозоф. наук. – Москва, 2004. – 20 с.
5. Дворецкая Е.В. Персонализм и христианство//Религия и нравственность в секулярном мире. Материалы научной конференции. 28-30 ноября 2001 года. Санкт-Петербург. – СПб, 2001. – С.163-167.
6. Курлянд З.Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності. – Одеса, 1995. – 160 с.
7. Опросник профессиональной готовности (ОПГ) <http://psynet.narod.ru/tests/opop1.htm>
8. Основы психологии. Практикум / Ред.– сост. Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999. – 576 с.
9. Практикум по психологии. Комментарии, решения, ключи / М.В.Иванов, А.С.Кармин, А.А.Отюгов и др. Отв. ред. А. С. Кармин – СПб, 1996. – 22 с.